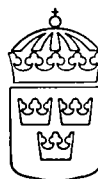

Regeringens proposition

1987/88: 29

om avskaffande av den s. k.
äktamakeprövningen vid återbetalning av
studiemedel

Prop.
1987/88: 29

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 8 oktober 1987.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Lennart Bodström

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i studiestödslagen som innebär att hänsyn inte skall tas till makes inkomst när återbetalningen av studiemedel bestäms. De ändrade reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1988. Genom den föreslagna förändringen kommer enbart den återbetalningsskyldiges egna ekonomiska förhållanden att tillmätas betydelse vid fastställande av återbetalningsskyldighet för visst år.

Regelförändringen förväntas medföra en relativt betydande ökning av antalet ansökningar om anstånd med återbetalning. Propositionen tar också upp de administrativa konsekvenserna av förslaget.

1 Förslag till

Lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349)

Härigenom föreskrivs i fråga om studiestödslagen (1973: 349)¹
dels att 8 kap. 31, 81 och 82 §§ skall upphöra att gälla,
dels att 8 kap. 34, 35, 61 och 63 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

34 §

Om ej annat följer av andra stycket, förstås i 30–32 §§ med inkomst den till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten för avgiftsåret.

Om ej annat följer av andra stycket, förstås i 30 och 32 §§ med inkomst den till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten för avgiftsåret.

Avdrag för underskott i förvärvskälla vid taxeringen läggs till den återbetalningsskyldiges taxerade inkomst.

35 §

Med förmögenhet förstås i 30 och 31 §§ skattepliktig förmögenhet enligt förordningen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt vid utgången av året närmast före avgiftsåret.

Med förmögenhet förstås i 30 § skattepliktig förmögenhet enligt förordningen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt vid utgången av året närmast före avgiftsåret.

61 §

Varje avgiftsår debiteras återbetalningsskyldig preliminär avgift med belopp som följer av 38 § första stycket, om ej annat följer av beslut enligt 40 §. Debiteringen förfaller i den mån beslut fattas om att preliminär avgift ej skall utgå eller skall nedsättas enligt 39–41 §§.

Beslut om slutlig avgift för ett avgiftsår enligt 43 § skall fattas snarast möjligt efter det taxering för avgiftsåret verkställts i första instans. *Nedsättes* den återbetalningsskyldiges till statlig inkomstskatt taxerade inkomst för avgiftsåret, skall beslutet om slutlig avgift omprövas, om den återbetalningsskyldige begär det. Ansökan om prövning skall ha kommit in till centrala studiestödsnämnden inom två månader efter det den återbetalningsskyldige fått del av beslutet om nedsättning. *Är den återbetalningsskyldige gift gäller motsvarande, om makens till statlig inkomstskatt taxerade inkomst nedsättes.*

Beslut om slutlig avgift för ett avgiftsår enligt 43 § skall fattas snarast möjligt efter det taxering för avgiftsåret verkställts i första instans. *Nedsätts* den återbetalningsskyldiges till statlig inkomstskatt taxerade inkomst för avgiftsåret, skall beslutet om slutlig avgift omprövas, om den återbetalningsskyldige begär det. Ansökan om prövning skall ha kommit in till centrala studiestödsnämnden inom två månader efter det den återbetalningsskyldige fått del av beslutet om nedsättning.

¹ Lagen omtryckt 1987: 303.

63 §

För återbetalningsskyldig talan mot taxering till statlig inkomstskatt och framstår det som obilligt att han erlägger kvarstående avgift som bestämts på grundval av den icke lagakraftvunna taxeringen, får han efter ansökan beviljas anstånd helt eller delvis med erläggande av avgiften. Ansökan skall ges in till centrala studiestödsnämnden. Anståndet får avse högst det belopp som betingas av den återbetalningsskyldiges yrkande i fråga om taxeringen.

Anståndet skall gälla till dess två månader förflutit från dagen för beslut i anledning av den återbetalningsskyldiges talan mot taxeringen.

Är den återbetalningsskyldige gift, äger första och andra styckena motsvarande tillämpning, om maken för talan mot taxering.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om bestämmande av slutlig avgift för avgiftsår före avgiftsåret 1988.

Lag om ändring i lagen (1987: 303) om ändring i
studiestödslagen (1973: 349)

Härigenom föreskrivs i fråga om ändring i lagen (1987: 303) om ändring i
studiestödslagen (1973: 349)

dels att änringen av 8 kap. 31 § utgår,

*dels att övergångsbestämmelserna till lagen (1987: 303) om ändring i
nämnda lag skall ha följande lydelse.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft, i fråga
om 8 kap. 2, 31, 62 och 76 §§ den 1
januari 1988, samt i övrigt den 1 juli
1987.

*Bestämmelsen i 8 kap. 31 § i sin
nya lydelse tillämpas första gången
vid bestämmande av slutlig avgift
för avgiftsåret 1988.*

Denna lag träder i kraft, i fråga
om 8 kap. 2, 62 och 76 §§ den 1
januari 1988, samt i övrigt den 1 juli
1987.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 oktober 1987

Närvarande: Statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Wickbom, Gradin, Carlsson, Sigurdson, Lindqvist, Hultström, Feldt, Johansson, Bodström, Göransson, Hellström, Dahl, Lönnqvist, Leijon, G. Andersson, Gustafsson, Peterson, Holmberg.

Föredragande: statsrådet Bodström

1 Inledning

Studiemedel återbetalas genom årliga avgifter. Den som har svårigheter att betala kan medges anstånd, helt eller delvis, med årsavgiften. Återbetalingstiden förlängs i sådant fall i motsvarande grad. Vid bedömningen huruvida den återbetalningsskyldiges ekonomiska förhållanden är sådana att anstånd skall medges beaktas även makens inkomst. Motsvarande gäller för den som utan att vara gift lever tillsammans med person som han tidigare har varit gift med eller med vilken han har eller har haft gemensamt barn.

När en ansökan om anstånd prövas sker det väsentligen på grund av de uppgifter som sökanden själv lämnar beträffande sina och, i förekommande fall, makens eller sammanboendes beräknade inkomster under avgiftsåret. Uppgifterna kontrolleras i efterhand när taxeringen för det aktuella året är färdig. Centrala studiestödsnämnden fastställer då en s. k. slutlig avgift. Om denna överstiger det belopp den återbetalningsskyldige redan har betalat in skall resterande belopp erläggas senast under andra året efter avgiftsåret. Även om årsavgiften har erlagts i vanlig ordning kan den återbetalningsskyldige få en omprövning av årsavgiften för ett avgiftsår på grund av ändrade ekonomiska förhållanden. Också i sådana fall bestäms en slutlig avgift med ledning av taxeringen.

Efter beslut den 19 juni 1985 tillkallade regeringen en särskild kommitté (U 1985: 09) med uppgift att göra en översyn av studiemedelssystemet. Kommittén antog namnet studiemedelskommittén. En av kommitténs huvuduppgifter var enligt direktiven (Dir. 1985: 33) att analysera återbetalningsreglerna. En särskilt angiven uppgift var att bedöma konsekvenserna av ett slopande av hänsynstagandet till makes inkomst vid återbetalningen. Efter hemställan från riksdagen (SfU 1985/86: 14, rskr. 198) utfärdade regeringen den 18 september 1986 tilläggsdirektiv (Dir. 1986: 26) enligt vilka studiemedelskommittén ålades att utföra ett förslag till avveckling av den s. k. äktamakeprövningen. Studiemedelskommittén har den 14 september 1987 överlämnat sitt slutbetänkande (SOU 1987: 39) Studiemedel. Betänkandet innehåller ett förslag till helt nytt studiemedelssystem såväl när det gäller beviljning som återbetalning. Kommitténs förslag innebär att

i det nya systemet någon hänsyn till makes inkomst inte skall tas när det gäller bedömning av återbetalningsförmågan.

Vid behandlingen av 1987 års budgetproposition uttalade riksdagen (SfU 11, rskr. 176) att avskaffandet av den s. k. äktamakeprövningen vid återbetalning av studiemedel var så angeläget att resultatet av studiemedelskommitténs arbete inte borde avvaktas. Riksdagen hemställde därför att regeringen skulle förelägga riksdagen förslag i frågan så att ändrade regler kan träda i kraft den 1 januari 1988.

I en särskild skrivelse den 7 maj 1987 har centrala studiestödsnämnden (CSN) anmält beräknade inkomster och kostnader för återbetalningsverksamheten för budgetåret 1987/88 på grund av slopandet av den s. k. äktamakeprövningen vid återbetalning av studiemedelsavgift, samt för införandet av fyra inbetalningstillfällen per år. CSN har vidare hemställt om medel för utveckling av de administrativa systemen och genomförande av beslutade förändringar.

2 Föredraganden

I enlighet med riksdagens beslut föreslår jag nu att studiestödslagen ändras så att den s. k. äktamakeprövningen avskaffas för avgifter som avser år fr. o. m. avgiftsåret 1988. Efter ikraftträdandet kan till följd av anståndsreglerna och reglerna om rätt till efterjustering, årsavgifterna för 1985–1987 ännu ändras med hänsyn till inkomstförhållandena under avgiftsåret. För dessa avgiftsår bör givetvis alljämt tillämpas de bestämmelser som gällde då avgifterna påfördes.

Det är svårt att göra precisa beräkningar av vilka ekonomiska konsekvenser den föreslagna förändringen kommer att få. Det är emellertid uppenbart att konsekvenserna kommer att bli betydande. Gjorda beräkningar tyder på att bortfallet av studiemedelsavgifter för avgiftsåret 1988 blir ca 300 milj. kr.

Ett slopande av äktamakeprövningen i samband med återbetalningen av studiemedel leder till betydande administrativa konsekvenser för de studiesociala myndigheterna. Dels måste en systemutveckling inom det administrativa datasystemet göras, dels räknar centrala studiestödsnämnden (CSN) med en betydande ökning av antalet uppskovsansökningar eftersom avgiftsunderlaget sjunker när makes inkomst inte längre beaktas.

Jag beräknar de sammanlagda administrativa kostnaderna för den slopada äktamakeprövningen till 6 998 000 kr. varav 4 526 000 kr. utgör investeringskostnader och 2 472 000 kr. ökade driftskostnader.

Jag avser att i tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1987/88 hemställa om att regeringen föreslår riksdagen att anvisa medel för de beräknade administrativa kostnaderna under anslaget E 1. Centrala studiestödsnämnden m. m.

3 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu anfört har inom utbildningsdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring av studiestödslagen (1973: 349),
2. lag om ändring i lagen (1987: 303) om ändring i studiestödslagen (1973: 349).

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta lagförslagen.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

